

1. Indledende bemærkninger

1.1. Folketingets dagsorden af 23. januar 1986

Folketinget vedtog den 23. januar 1986 en dagsorden, hvorefter regeringen senest den 1. marts 1987 skal fremlægge en samlet strategi på marginaljordsområdet.

1.2. Udgangspunktet

Vi oplever i disse år en markant stigende interesse for det omgivende miljø og for naturen, herunder for samspillet mellem naturgrundlaget og den jordbrugsmæssige udnyttelse. Stadigt flere opfatter miljøproblemer som en af vor tids store udfordringer. Befolkningens forståelse for problemernes omfang og sammenhæng er af afgørende betydning for, at de kommende års nødvendige initiativer på området vil bære frugt.

Vor natur er i vidt omfang kulturskabt. Landskabet er formet gennem en vekselvirkning mellem naturkræfter og menneskelig påvirkning.

Naturens kræfter har skabt grundlaget for vor eksistens. Mennesket har forstået at udnytte dette naturgrundlag, f.eks. til land- og skovbrug, og har hermed lagt grunden til de sidste århundreders velstandsforøgelse. Jordbrug, industrialisering, byudvikling og andre samfundsmæssige aktiviteter har på afgørende vis påvirket natur, miljø og det plante- og dyreliv, som vor jordbund, terræn og klima er forudsætningen for.

Mange års indsats i jordbrugserhvervene i retning af intensivering, specialisering og øget brug af kunstgødning og bekæmpelsesmidler har gjort det nødvendigt bl.a. at tillægge miljøhensynene i jordbrugserhvervet en større vægt.

Vi kan i dag konstatere, at grænsen for naturens og miljøets bæreevne på en lang række punkter er ved at være nået.

Det er tvingende nødvendigt, at vi genopretter naturens balance. Og naturen er mere end de områder, der ikke udnyttes produktivt. Naturen er ikke en sektor for sig selv, men selve livsgrundlaget. Vi er en del af naturen, som samtidig yder os både materielle og immaterielle goder.

Landbruget har effektivt levet op til samfundets krav om øget produktivitet. Fra 1974 til 1984 har den årlige produktivitetsstigning eksempelvis været godt 2 pct. Produktiviteten i landbruget kan fortsat øges, bl.a. gennem

forskning, forædling og ny teknologi. Alt i alt vil landbrugserhvervet også i fremtiden give betydelige bidrag til samfundskonomen.

På et væsentligt punkt er vi blevet klogere i de senere år. Vi ved nu, at produktiviteten ikke bør øges på bekostning af miljøet og naturen. Det tænkte vi desværre ikke så meget over tidligere. Der er samtidig behov for tilpasning til ændrede markedsvilkår. Blandt andet vil der ikke fremover være brug for alle de landbrugsarealer, der i dag er under intensiv udnyttelse. Nogle landmænd må opgive dyrkning af jord, fordi det ikke længere kan betale sig. Dette er ikke kun et dansk fænomen, og der er behov for internationalt samarbejde.

Landbruget er herved inde i en vanskelig omstillingsproces. Forædling og produktudvikling er nogle af nøgleordene i denne proces. Det er vigtigt, at vi ser tingene i et bredere samfundsmæssigt perspektiv.

Der er behov for en række fremadrettede initiativer, hvor vi gennem nytænkning kombinerer omstillingen i jordbrugserhvervene med hensynet til natur og miljø. Initiativerne, der fremlægges i denne strategi, bygger således på en helhedsbetragtning, hvorefter hensynene til natur og miljø i højere grad skal indbygges i driftsformerne i jordbruget. Samtidig kan nogle lokal- og regionalpolitiske interesser tilgodeses.

Strategien kan kun realiseres i en konstruktiv dialog med alle de berørte parter. Den voksende interesse for vort omgivende miljø og for problemerne i vor omgang med de naturgivne ressourcer bør bruges til at sikre, at alle deltager i genopretning af naturens balance.

1.3. Debatoplæg om marginaljorder og miljøinteresser, EFs Grøn bog, Landbokommissionens delbetænkning om landbrug og miljø samt Skovpolitisk Udvalgs betænkning

Den overproduktion af landbrugsvarer, der i disse år præger det internationale marked, har stor indflydelse både på dansk jordbrug og på udviklingen i miljøpolitikken.

En arbejdsgruppe i Miljøministeriet udsendte i juni 1985 et debatoplæg om sammenhængen mellem miljø- og naturinteresserne og udviklingen på jordbrugsområdet, bl.a. som følge af forøgelsen af de landbrugs-